

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА»

І.М. Сосновська , аспірантка 1 курсу

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Одним із головних завдань регулювання економіки є підтримання такого стану національної безпеки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз від різного роду джерел небезпеки і здатний задовольнити потреби особи, підприємницького сектора, держави та суспільства.

Економічна безпека держави є не лише однією з найважливіших складових цілісної системи національної безпеки але й базовою, вирішальною умовою дотримання і реалізації національних інтересів, готовність інститутів влади створювати механізми даної реалізації.

Розвиток проблеми економічної безпеки пов'язаний із становленням і розвитком державності, усвідомленням нацією своїх економічних інтересів. Майже до середини ХХ ст. проблема економічної безпеки як явища в науковій теорії не піднімалася, хоча проблеми безпеки, що розглядалися переважно у зв'язку із зовнішньою загрозою, особливо військовою, існували завжди.

Для України поняття «економічна безпека» є відносно новим, але воно досить поширене та давно використовується в практичній діяльності на Заході. Вперше проблема економічної безпеки викристалізувалася ще в 30-х роках в США, це обумовлено тогочасною потужною світовою кризою і необхідністю напрацювання заходів швидкого реагування на загрози такого масштабу в рамках національної економіки. У 70-х роках минулого століття під поняттям "економічна безпека" почали розуміти найважливіші складові національної безпеки, і досить швидко цей термін набув широкого поширення в економічно розвинутих капіталістичних країнах. В економічній сфері Радянського Союзу проблеми економічної безпеки розглядалися

переважно з погляду зовнішньоекономічної діяльності або економічної злочинності.

В Україні поняття «економічна безпека» вперше було вжито в 1994 р. Г. Пастернак-Таранушенком. Він зазначив, що «економічна безпека» – це стан держави, що забезпечує можливість створення і розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому та зростання добробуту її мешканців. [1, с. 29]. І вже з цього часу у практичному плані було досягнуто певних успіхів: поняття «економічна безпека» увійшло до нормативної лексики законодавчих документів і зайняло чітку позицію в політичних дискусіях з економічних питань. Проте, єдиного загальновизнаного поняття економічної безпеки поки що в економічній науці не знайдено.

Деякі вчені відзначають, що сутність змісту економічної безпеки слід розуміти як сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки та поява у зв'язку з цим необхідності контролю держави за національними ресурсами, за ростом ефективності виробництва та якості продукції, забезпечення її конкурентоспроможності. Окремі вчені визначають економічну безпеку як здатність економіки забезпечувати ефективне задоволення суспільних потреб на міжнародному та міжнародному рівнях [2].

Серед західних вчених-економістів поширена концепція, в рамках якої економічна безпека розглядається як живучість національної економіки в умовах економічної кризи, а також здатність економіки в цілому та її провідних галузей до забезпечення конкурентоспроможності на світовій економічній арені [3].

Вітчизняні вчені-економісти вважають, що економічна безпека за своєю сутністю означає стан захищеності життєво важливих економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз і охоплює широкий спектр своїх проявів.[4]

Розглядаючи сутність економічної безпеки, передусім варто

акцентувати увагу на її "включеності" у загальну систему національної безпеки, яка вбирає в себе всю сукупність превентивних заходів економічного, технологічного, військово-політичного, правоохоронного, дипломатичного та іншого характеру, що розроблені стосовно тих чи тих загроз, як з урахуванням поточного часу, так і в розрахунку на перспективу.

Об'єктами економічної безпеки виступають як економічна система в цілому, так і її окремі складові: держава (її суверенітет, незалежність, ефективність та зростання національної економіки), підприємства (природні багатства, фінансові ресурси), суспільство та громадяни (добробут, задоволення потреб та рівень життя).

Основним суб'єктом економічної безпеки виступає держава, яка здійснює свої функції у цій сфері через органи законодавчої, виконавчої та судової влади, а також підприємства, установи й організації як державного, так і приватного сектора економіки, не виключається й участь громадян в підтриманні економічної безпеки.

Предметом державної діяльності у сфері економічної безпеки є:

- моніторинг факторів, що підривають стійкість соціально-економічної системи держави і, тобто виявлення і прогнозування загроз;
- розроблення конкретних заходів, реалізація економічної політики та інституціональних перетворень, що усувають або пом'якшують шкідливий вплив виявлених факторів і загроз.

Економічна безпека є процесом забезпечення стійкого розвитку економічної системи, при якому економіка здатна вирішувати такі завдання як забезпечення незалежності національної економіки та суверенітету країни, ефективне задоволення матеріальних потреб особи, суспільства і держави, підтримка необхідного рівня соціальної та політичної стабільності суспільства, ефективний захист внутрішніх і зовнішніх ринків, захист усіх форм власності, нейтралізація впливу на економіку кримінальних структур тощо.

Література:

1. Пастернак-Таранушенко Г. А. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення / Г. Пастернак- Таранушенко ; за ред. проф. Б. Кравченка. – К. : Кондор, 2002. – 302 с.
2. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Михайлов // Вопросы экономики. – 1994. - № 12.
3. Моисеенко Е.Г. Региональная экономическая безопасность: теория, методология, моделирование: Монография. – Мн.: Академия управления при Президенте Республики Беларусь. – 2003. – 331 с.
4. Бєлов О. Ф. Економічна безпека України: пріоритети та механізми забезпечення / О. Ф. Бєлов. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/book/belov/6.html.